

Kilo ile kurban satımı caiz midir?

Soru: Kilo ile kurban satımı caiz midir?

Cevap

Kilo ile kurban satımı caiz midir?

Kurban kilo ile satımı noktasında iki farklı yöntem karşımıza çıkmaktadır:

1. Hayvan canlı olarak tartılır ve kilosuna göre fiyatı belirlenir, alışveriş bu şekilde tamamlanır. Bu şekilde bir satım akdi sahihtir. Zira akit anında fiyat ve malda anlaşmazlığa götürecek bir bilinmezlik bulunmamaktadır.
2. Kurbanın alımı esnasında bir fiyat belirlenmeden kurban kesilip etleri tartıldıktan sonra kilosu belli bir fiyattan ödenmek üzere alışveriş gerçekleştirilir. Bir mal alınırken fiyat(semen) veya üründeki(mebi') bilinmezlik alım-satım akdini ifsad edeceğinden bu akit fikhî açıdan problemlidir.¹ Zira meçhuliyet taraflar arasında malın teslimi, paranın da teslim alınması hususunda anlaşmazlığa yol açabilir. Zira olası bir tartışmada mal sahibi malı, müşteri de parayı teslim etmeyecektir. Halbuki akit gerçekleştirilmiştir ve hukuken gereğinin yapılması gerekir. Bu gibi problemlerden dolayı niza'ya(tartışma) götüren her türlü durum alışverişler de akde zarar veren bir unsur olarak görülmüş ve bu akitler fasit kabul edilmiştir.²

Eğer akitteki fesad sulbü'l-akd(akdin ana unsurları) denilen semen veya mebi'de ise akit meclisinin dağılmasıyla fesat akde yerleşir(takarrur eder) ve bir daha sahih bir akde çevrilemez. Bu durumda semen ve mebi'nin kabz edilmesiyle tarafların bunlar üzerindeki mülkiyeti tahakkuk eder.³ Ancak fasit akitle elde edilen bir mülkiyet olduğundan bu akdin fesh edilip malların iade edilmesi gerekir. Eğer iade edilemeyecek bir haldeyse(zarar görmüş, helak olmuş, başkasına satmış vs) ve kıyemi bir malsa müşterinin anlaşılan fiyatı değil malın kabz edildiği günkü kıymetinin geri ödemesi gerekir.⁴ Eğer mal misli ise mislinin geri ödenmesi gerekir.⁵

Eğer fesad sulbü'l-akdde değil de örneğin vadeyle ilgili bir bilinmezlik söz konusuysa akit fasit şekilde gerçekleşse bile sonradan bilinmezlik giderilerek sahihe döndürülebilir.⁶

Fasit bir akit, akdi yapanlara günah kazandırır. Hukuki bağlamda mülkiyet gerçekleşme söz konusu olsa da bu uygulama günahtan ari değildir.⁷ Bu şekilde elde edilen mallar habis mal olarak kabul edilir. Ancak zikrettiğimiz gibi akit fesh edilirse veya sonradan sahihe döndürülürse bu günahtan kurtulunur.

Bu esaslara göre meselemizi ele alacak olursak fiyat belirlenmeden kurbanın satın alınması fasit bir akitir. Aynı zamanda fiyatta bir cehalet olduğundan dolayı fesad akitte yerleşmiştir ve akdın sahihe çevrilmesi mümkün değildir. Akid yapıp kabzın gerçekleşmesiyle hayvan müşterinin mülkiyetine geçer. Ancak akit fasit olduğu için bu andan itibaren akdın fesh edilip malın iade edilmesi gerekir. Hayvan geri iade edilmeyip kesildiğinde ise artık akit fesh edilip iade gerçekleştirilemeyeceğinden kabz edildiği günkü kıymetinin verilmesi gerekir. Önceden belirlenen kıymete göre etler tartılıp ona göre ücret verileceğinden kıymet ödenmiş olur.

Buraya kadar anlattıklarımız söz konusu kurban alışverişinin fıkhi olarak değerlendirmesi olup kurbanın geçerli olup olmamasıyla ilgili değildir. Yapılan akit fasit de olsa hukuki olarak mülkiyet geçerli olduğundan müşteri kendi sahip olduğu kurbanı kesmiş olduğundan kurban ibadeti geçersiz olmuş diyemeyiz. Ancak bir ibadet olması hasebiyle sırf Allah rızası gözetilerek yapılması gereken kurban ibadeti bu çeşit bir uygulamayla meşru olmayan işlemlere alet edilmiş ve etin kilosuna göre fiyat ödenmesiyle ibadet ruhunu kaybedip et ticaretine benzemiş olur. Asıl gayemizin Rabbimizin rızasını kazanmak olduğu dünya hayatında biricik sermayemiz olacak ibadetlerimizi bu şekildeki caiz olmayan uygulamalarla kirlletmek kesinlikle doğru değildir.

-
1. Hanefi mezhebine göre fasid akit aslında(rükünlerinde) problem olmayıp vasıflarında problem olan akitir.
 2. Alâüddîn Ebû Bekr b. Mes'ûd b. Ahmed el-Kâsânî, *Bedâiu's-sanâi' fî tertîbi's-şerâi'* (Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1327), 5/156.
 3. Ebü'l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî el-Mergînânî, *el-Hidâye şerhu bidâyeti'l-mübtedî* (Sind: el-Büşra, 2021), 3/94.
 4. Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî ed-Dimaşkî İbn Âbidîn, *Reddü'l-muhtâr 'ale'd-dürri'l-muhtâr* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2015), 7/293.
 5. el-Mergînânî, *el-Hidâye şerhu bidâyeti'l-mübtedî*, 3/96.
 6. el-Mergînânî, *el-Hidâye şerhu bidâyeti'l-mübtedî*, 3/92.
 7. İbn Âbidîn, *Reddü'l-muhtâr 'ale'd-dürri'l-muhtâr*, 7/294.